

Enganxat a les ones

Jaume Felip és un radioaficionat i col·leccionista gironí. La seva afició l'ha portat a recollir unes 1.300 peces que mostren l'evolució tècnica de la ràdio durant gairebé l'últim segle.

TEXT: PILI TURON FOTOGRAFIA: ANIOL RESCLOSA

El físic italià Guglielmo Marconi va patentar la ràdio el 1897, aproximadament un any després que es comencessin a aplicar amb èxit els seus experiments sobre l'ús d'ones electromagnètiques per a la comunicació telegràfica. Aquest invent es troba darrere l'afició del gironí Jaume Felip, que acumula unes 1.300 peces relacionades amb el món dels transistors a l'altell de la seva oficina immobiliària. Però a més de sumar objectes, Felip —que està associat a l'entitat catalana Amics de la Ràdio— és un actiu radioaficionat i fa anys que dedica moltes de les seves hores de lleure a aquesta activitat.

Un recorregut pels panys de paret revestits de lleixes i una ullada a l'interior de les desenes de calaixos que omplen aquest espai —convertit en una sala d'exposicions improvisada, en procés d'adequació i accessible per a tot aquell que contacti amb el seu propietari— condueix fins als primers aparells de ràdio, permet repassar l'evolució tecnològica dels transistors al llarg de pràcticament l'últim segle—reflectint també els canvis en les modes i dels materials utilitzats— i mostra curiositats com ara un ampli ventall de miniatures, reproduccions de models originals, elements inspirats en la ràdio usats com a reclam publicitari, material divers utilitzat per a radioaficionats o complements relacionats directament o indirectament amb l'univers radiofònic —altaveus, auriculars, volúmetres, piles...—, a més de llibres i publicacions especialitzades. Com reconeix Jaume Felip, el valor del gruix de la seva col·lecció és fonamentalment sentimental.

DE LES FIRES A INTERNET

Les fires de brocanters, els mercats d'antic, els encants de Barcelona, descàrregues com les que es realitzen periòdicament a l'aeroport Girona-Costa Brava —a Vilobí d'Onyar— els fòrums d'Internet i el boca orella són les seves principals fonts per aconseguir material nou.

Fa poques setmanes, l'afany de difusió va portar Jaume Felip a posar en marxa una web —www.radiotransistor.com— en la qual

ha inventariat la seva col·lecció particular, l'ha començat a catalogar i, entre altres qüestions, també informa de les peces repetides que està disposat a intercanviar amb altres col·leccionistes —en aquests moments són 35— per, així, continuar ampliant el seu fons. De manera paral·lela, també ha contactat amb ajuntaments com el de Girona, Quart o Sarrià per trobar una manera d'exhibir el seu material; una voluntat que de moment és això, una intenció.

A Jaume Felip li interessa la tècnica dels aparells fabricats per empreses especialitzades del sector però també les curiositats i, de manera especial, els transistors «auto-construïts» —tal com els anomena— perquè són únics». Per aquest motiu, el radioaficionat destaca un transistor casolà fet amb una capsa de puros a mitjan anys 50 i que suposa un exemple de l'enginyer aguditzat per la clandestinitat i les dificultats per accedir a la tecnologia. Com a peça vistosa, Felip en senya un moble elaborat a partir d'una ràdio de cotxe que reproduceix una construcció àrab i que va demanar a un home que es trobava en plena mudança. Precisament, entre

el seu material també hi ha les primeres ràdio per a cotxes que es van produir, molt més voluminoses que les actuals.

Ordenats a les seves lleixes també hi ha diversos models dels primers aparells que van funcionar amb una o dues vàlvules —com una alemanya de la marca Osram—, que es complementaven amb altaveus voluminosos que també estan representats a la col·lecció. Seguint l'evolució dels temps, hi ha transistors híbrids que encara conservaven les vàlvules, com a mesura de prudència dels fabricants que no estaven segurs de la fiabilitat dels avenços tècnics.

Les peces recollides per Jaume Felip deixen clar el monopoli nord-americà durant els primers anys de la història dels transistors; «tot el que sabem és pels americans i els japonesos en van fer còpies», afirma; com també aclareix que molts productes nord-americans es fabricaven al Japó amb l'objectiu d'abaratir costos, el 80%, concreta.

El predomini de marques nord-americanes és evident a les seves lleixes, encara que també hi ha elements de fabricació alemanya, russa, francesa, canadenca, japonesa, es-

panyola i fins i tot gironina. Entre les marques més repetides hi ha Zenith —que Felip considera «el fabricant més important—, Brown, Philips, Autime, Sabba, Osram, Lloyd's, Atwater Kent, SNR o Telefunken. Al gironí li agrada destacar que entre els primers fabricants de ràdios hi ha marques que ara es relacionen amb altres productes com Motorola, que en l'actualitat s'associa als telèfons mòbils i no als transistors, o Firestone i Goodyear, avui conegudes per la fabricació de pneumàtics.

La col·lecció inclou peces que són un clar testimoni històric, com una ràdio datada de mitjan anys 30 que mostra l'emblema nazi; Jaume Felip va comprar aquest aparell per 120 euros. Entre els seus tresors particulars també hi ha una ràdio de galena alemanya construïda al voltant de 1920 i que, segons assegura el seu propietari, encara es podria posar en funcionament; la col·lecció inclou una vintena de receptors de galena, que utilitzaven un vidre semiconductor de sulfur de plom per captar senyals de ràdio d'AM.

En la banda d'objectes vistosos que no són ràdios però que hi estan relacionats des d'un punt de vista tecnològic hi ha el radar i receptor d'un vaixell de gran tonatge, un voltímetre portàtil fabricat el 1927 o l'aparell que va fer un aficionat per aprendre a utilitzar el llenguatge Morse, que es complementa amb un manual editat a Chicago —Estats Units.

Els transistors de butxaca constitueixen el bloc més nombros de la col·lecció de Jaume Felip, ja que en suma 439; li segueixen les ràdios portàtils d'ona mitja, de les quals té 142 peces; els transistors petits de dues bandes, amb 101 elements —dels grans n'ha recollit 50; les ràdios en miniatura, amb 81 models; 55 aparells d'imitació; 29 ràdio-despertadors; 24 fetes com a objecte publicitari; i el material es completa amb 7 transistors de sobretaula, 40 vàlvules i 13 aparells de mesura, entre d'altres objectes que formarien un calaix de sastre. L'afició de Felip també passa per restaurar els aparells que arriben a les seves mans, intentant retornar-los a l'estat original; amb aquest objectiu, ell s'ocupa de la part tècnica en un petit taller situat al mateix espai i encarrrega la recuperació de les carcasses a uns fusters.

PRIMERA PEÇA PER 1.500 PESSETES

El gironí —enginyer tècnic d'electricitat de professió però dedicat al sector immobiliari des de fa 12 anys— porta dècades recollint transistors i recorda perfectament que el primer aparell, un model alemany de principis dels anys 20, el va adquirir per 1.500 pessetes en una Fira de Tot Sants a Girona, ara fa 35 anys. Felip explica que un tècnic de Ràdio Girona, Francisco Pol —amb qui va coincidir treballant en el manteniment de l'antic hospital de Santa Caterina—, és qui el va «engrescar» a aprofundir en el món de la radiodifusió.

Jaume Felip té un apreci especial pels aparells fabricats per la casa gironina Optimus, de la qual té diversos exemplars de transistors o un televisor de petites dimensions. El col·leccionista recorda que els germans Pla, responsables d'Optimus, van començar elaborant ràdios i es van acabar especialitzant en amplificadors i altaveus.

Fotos:

1 Diferents models dels transistors que col·lecciona Jaume Felip, col·locats a les lleixes de la sala improvisada sala d'exposicions.

2 El radioaficionat gironí amb una ràdio francesa, de la marca SNR, que va comprar a un col·leccionista de Vilajuïga.

3 Felip darrere d'algunes de les seves ràdios portàtils.

4 La col·lecció també inclou un dels primers models de vídeo comercialitzats a l'Estat.

El vídeo

Un dels primers models de vídeo que es van poder comprar a l'Estat, molt més aparatos que els actuals, també forma part de la col·lecció de Jaume Felip. Es tracta d'un aparell fabricat per Philips al voltant dels anys 70 que el gironí va comprar l'any passat en una subhasta, a la qual va sortir amb el preu de 150 euros i ell es va endur per 40. Aquest vídeo —Videocasete VC 60— encara funciona, tal com remarca el seu propietari, i evidencia la rapidesa amb què ha evolucionat la tecnologia en les últimes dècades. Tot i que no té res a veure amb la tècnica, en Jaume Felip es va endur un lot de cintes de vídeo del propietari de l'aparell que, per

si mateixes, també constitueixen un testimoni de l'època: l'enregistrament de la visita del rei Joan Carles a la capella ardent de Franco o l'acte de nomenament del monarca.